

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)

“ ____ ” _____ 2020 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності 051 «Економіка»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Статистика бізнесу»

на тему: «**Статистичне дослідження макроекономічних показників
України**»

Виконавець:

студентка факультету менеджменту,
обліку та інформаційних технологій

Мотишена Владислава В'ячеславівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Канд. екон. наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Милашко Ольга Генріхівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ УКРАЇНИ.....	7
1.1. Походження та значення валового внутрішнього продукту, валового національного доходу та валового наявного національного доходу як основних макроекономічних показників.....	7
1.2. Структура формування основних валових продуктів. Особливості та відмінності між ними.....	19
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ОСНОВНИХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ УКРАЇНИ.....	23
2.1. Виробництво, розподіл та кінцеве використання як основні методи аналізу інтенсивності розвитку валового внутрішнього продукту.....	23
2.2. Статистичне оцінювання валового національного доходу та валового наявного національного доходу.....	33
2.3. Особливості та використання статистичних методів прогнозування валових продуктів.....	38
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТУПЕНЯ РОЗВИТКУ ТА ЗМІНИ СТРУКТУРИ ОСНОВНИХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ.....	44
3.1. Основні статистичні дослідження особливостей розвитку валових продуктів Чехії та Швеції.....	44
3.2. Порівняльна характеристика результатів досліджень центральних показників України та країн Євросоюзу.....	48
3.3. Застосування статистичних методів для прогнозування макроекономічної ситуації в Україні.....	54

ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Вивчення економіки, зростання кількості економічних операцій, розвиток ринку та його інфраструктури привели до виникнення необхідності створення особливої системи для регулювання та контролю внутрішніх та зовнішніх економічних процесів, які відбуваються в державі. Сьогодні така система використовується усіма країнами світу, але першочергову потребу в макроекономічних показниках визнав видатний англійський економіст Вільям Петті. Такого висновку він досягнув, коли намагався дати оцінку національного доходу Англії. Натомість, перша, на той момент, сучасна макроекономічна модель національної економіки створив Франсуа Кене – очільник школи фізіократів.

Гостра потреба впровадження даної системи виникає всередині ХХ століття, коли відбувається прогресивне зростання та розвиток країн, а разом з цим – розширення кордонів економічної діяльності. Системне оцінювання економіки почалось з раціоналізації двох основних атрибутів, а саме - адміністративного та економічного. Перший здійснює вплив на основі законодавчих актів, законів, постанови органів влади, а другий регулює процеси за рахунок податків, позик, цін тощо. Впровадження нової системи одночасно виконує кілька функцій: дозволяє раціонально використовувати людські, матеріальні, природні та фінансові ресурси, а також, зміцнити економіку країни та зробити її стійкою до кризових та післякризових ситуацій.

Опорною перевагою в процесі дослідження та створення системи регулювання економіки країни є достовірна інформація – статистичні дані, які відображають стан економіки країни. Звідси випливає необхідність впровадження та вивчення підходів статистичного аналізу для отримання цінних результатів, здатних допомогти в процесах керування на налаштування економіки держави, а сьогодні - для аналізу конкурентних переваг країни на міжнародному ринку.

Слід підкреслити, що найближчий до сучасного формату системи національних рахунків, почали впроваджувати вітчизняні спеціалісти широкого кола ще в кінці 20-х років ХХ століття, яка носила назву «баланс народного господарства» та включала в себе систему показників та таблиць, і які активно застосовувались для планування п'ятирічок розвитку народного господарства в період індустріалізації.

Сьогодні використання уже вдосконаленої системи національного рахівництва, а саме, її основних показників, дозволяє проаналізувати фактичний статус країни.

Актуальність теми

СНР – система національного рахівництва – це система взаємопов'язаних показників, яка використовується для опису та аналізу макроекономічних процесів, тобто, вона зображає кожну стадію економічного кругообороту: виробництво та обмін, розподіл та перерозподіл, збереження та споживання.

Мета і завдання випускної роботи

Метою даної випускної роботи є проведення статистичного дослідження основних макроекономічних показників України. Основними елементами визначення якості такого дослідження можна виділити наступні:

- розкриття змісту системи національних рахунків, процесу його формування та впливу на макро- та мікропроцеси економіки;
- виділення основних показників системи національних рахунків та опис їх структури, встановлення взаємозв'язків між ними;
- дослідити вплив економічних категорій на процеси формування продукту на стадії виробництва, розподілу, обміну та споживання;
- порівняти рівень конкурентного середовища на основі основних макроекономічних показників між країнами Євросоюзу;

- визначення основних чинників впливу на макроекономічні показники та їх динаміку, проблеми гальмування стабілізації та розвитку показників та шляхи подолання цих проблем.

Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження виступає стійкість та велич економічної сфери держави, оскільки за мету взято дослідження основних макроекономічних показників України. В даному випадку, можна виділити декілька предметів дослідження, тобто, основні макроекономічні показники: валовий внутрішній продукт, валовий національний та наявний національний дохід.

Методи дослідження

Існує чи не мало методів обстеження даного показника, проте, найчастіше використовують наступні три методи: виробничий, розподільчий та метод кінцевого використання. Оцінка становища проводиться за допомогою індексного методу. На основі методу екстраполяції розраховуються прогнозні рівні.

Інформаційна база дослідження

Інформаційною базою написання випускної роботи є наукова література з зазначеної проблематики, матеріали періодичних економічних статистичних видань, законодавчі та нормативно-правові акти з формування та регулювання валового внутрішнього продукту, статистична звітність, щодо структурних елементів валового внутрішнього продукту України і публікації Державної служби статистики., а також дані статистичної служби Європейського союзу.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У кваліфікаційній роботі наведено: 35 ілюстрацій; 4 таблиці; 32 найменування у списку використаних джерел; 13 додатків.

ВИСНОВКИ

Валовий внутрішня продукт - узагальнюючий результат річного функціонування національного господарства і одночасно основне джерело його подальшого розвитку. Подвоєння ВВП при його якісному оновленні залишається однією з найактуальніших і фундаментальних проблем на сьогоднішній день. Разом з тим зростання валового внутрішнього продукту не є самоціллю, що вимагає виділення двох аспектів. По-перше, чому збільшується ВВП, по-друге, за рахунок чого можна досягти зростання, якими засобами. В офіційних документах підкреслюється, що зростання ВВП спрямоване на подолання бідності. Бідність, як відомо, пригнічує економіку, тому що знижує ринковий попит, отже гальмує розвиток виробництва.

Зростання ВВП, спрямоване на підвищення добробуту народу, стимулює ефективність праці, головного ресурсу економіки і основного джерела збільшення валового внутрішнього продукту. Поряд з підвищенням ефективності праці на основі модернізації виробництва важливе значення для вирішення поставленого завдання має раціональна структура економіки, і зокрема, галузева структура. Сформована на сьогоднішній день структура не може задовольнити. Динамізм відтворювальних зв'язків супроводжується глибокими структурними зрушеннями, що можна не враховувати при розробці державної, структурної політики.

В Україні за період 2011-2018 років валовий внутрішній продукт у фактичних цінах збільшився у 3,3 рази, що становить майже 230,0 %, а в середньому щорічно він збільшувався у 1,2 рази. Найбільш різке підвищення спостерігається у 2015 році порівняно з 2014 роком – більш, ніж на 25,0%. В загальному, протягом усього періоду, спостерігається стабільне підвищення рівня номінального ВВП.

Щодо реального ВВП, тобто ВВП у постійних цінах, в 2018 році виріс на 3,3% після збільшення його в 2017 році на 2,5% і в 2016 році - на 2,4%. Тобто ми

бачимо, що реальний ВВП збільшується дуже слабо. Все зростання ВВП обумовлено зростом не реального виробництва товарів і послуг, а зростанням цін.

Стосовно динаміки ВВП в країнах Євросоюзу, а саме, у Швеції та Чехії протягом 2011-2018 років, можна стверджувати, що показник також плавно зростає. У Швеції за даний період показник збільшився на 36,0%, найбільший приріст спостерігається у 2015 році – майже 7,0%. У Чехії обсяг ВВП зріс на 34,0%, найменше зростання спостерігається у 2012 році – менше 1,0%. Як ми бачимо, темпи зростання ВВП України перевищують темпи порівнювальних країн, але ми розуміємо, що це обумовлено зростанням цін в Україні, а також дуже низьким базовим рівнем ВВП України. В Європейських країнах економіка стабільна і поступове зростання ВВП- це передбачуваний, планомірний процес.

При дослідженні динаміки ВВП важливо вивчення динаміки його структурних елементів. ВВП, як і будь-який макроекономічний показник, являє собою систему, а точніше, структуру, яка складається з певних елементів. Зміна кожного з цих елементів відображається безпосередньо на економіці країни, в тому числі, і на об'ємі ВВП.

Структурні елементи, які враховуються при розрахуванні показника залежать від методики розрахування. В статистиці виділяють 3 основні методи. В залежності від того, на якій стадії необхідно розглянути ВВП, обирається метод: на стадії виробництва, на стадії утворення доходів, чи на стадії використання доходів.

Для економіки важливо слідкувати не лише за динамікою ВВП, а й за зміною та динамікою його структури. Так, наприклад, при розрахунку показника розподільчим методом, можна спостерігати за зміною оплати праці найманих працівників. Як ми бачимо, питома вага цього показника з 2011 по 2015 рік перевищувала питому вагу двох інших елементів. Найбільш пікового значення вона набула у 2012 році, склавши більше половини обсягу ВВП.

Як ми бачимо, не дивлячись на те, що оплата праці найманих працівників в середньому щорічно збільшувалась на 14,0% протягом 2011-2018 років, але питома вага у складі ВВП за цей період зменшилась на 6,5%. Слід підкреслити, що стабільної тенденції не спостерігається, адже показник весь час змінював свій напрям.

Сума валового прибутку за змішаного доходу постійно зростала, тому, можна визначити, що вона в середньому щорічно збільшувалась на 17% протягом 2011-2018 років, а питома вага елементу у складі ВВП зросла з 40% до 43%, хоча пікового значення вона набула у 2016 році і склала 47,9%. Це свідчить про те, що питома вага інших складових у цьому році зменшилась, а валовий внутрішній продукт майже на половину складався з валового прибутку чи змішаного доходу.

Неабиякі зміни у структурі ВВП можна спостерігати при методі кінцевого використання. Традиційно найбільшу частку ВВП займають кінцеві споживчі витрати. Після її зростання протягом 2010–2013 рр. з 83 до 91% надалі спостерігається зменшення частки кінцевих споживчих витрат до 85% в 2016 році і початок зростання до 90% у 2018 році.

У період політичного протистояння і початку Російської агресії 2013–2015 рр. спостерігається скорочення частки валового нагромадження.

Окрім того, розрахунок ВВП за категоріями кінцевого використання дає можливість побачити відношення експорту і імпорту до валового внутрішнього продукту, що характеризує відкритість економіки. Незважаючи на значне скорочення вартісних обсягів експорту й імпорту, їх відношення до ВВП (традиційні показники відкритості економіки) за останні 8 років навіть дещо збільшилися. Відкритість економіки має низку переваг (ефективний розподіл і використання ресурсів, підвищення конкурентоспроможності виробництва, поширення світового досвіду: передача технологій, навичок тощо), тоді як макроекономічна волатильність (ступінь змінності), яку часто пов'язують з відкритістю економіки, значною мірою залежить від конкурентоспроможності

товарів та послуг вітчизняного виробництва як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках.

Як ми бачимо, європейські країни в даному випадку мають перевагу над Україною, адже сальдо експорту та імпорту в цих країнах має додатне значення, що в свою чергу свідчить про відкритість економіки. В загальному, структура ВВП Швеції та Чехії подібна українській: найбільша частина припадає на кінцеве споживання, доля якого, до речі, практично не змінювалася протягом аналізованого періоду. У Швеції вона коливалася від 70% до 73%, у Чехії – від 66% до 70%.

Не менш важливе значення займає і галузева структура ВВП. Зростання ВВП, спрямоване на підвищення добробуту народу, стимулює ефективність праці, головного ресурсу економіки і основного джерела збільшення валового внутрішнього продукту. Поряд з підвищенням ефективності праці на основі модернізації виробництва важливе значення для вирішення поставленого завдання має раціональна структура економіки, і зокрема, галузева структура. Тому, аналіз такого явища є не менш важливим, ніж попередні.

Номінальний ВВП в 2018 році склав 3 трлн 558,7 млрд грн, а в розрахунку на одну людину - 84,19 тис. Грн. Найбільший внесок у ВВП внесли: оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів - 13,2%, переробна промисловість - 11,5%, сільське і лісове господарство, - 10,1%.

Найбільший приріст продемонстрували такі галузі: фінансова і страхова діяльність - на 12,4%, сільське і лісове господарство - на 7,8%, будівництво - на 7,2%.

Такі зміни, очевидно, будуть стримувати потенціал зростання продуктивності праці в довгостроковій перспективі і вже зараз негативно позначаються на дохідній частині бюджету. Адже більшість галузей - нинішніх драйверів економічного зростання або офіційно користуються податковими

пільгами, або вміло мінімізують свої податкові зобов'язання, або знаходяться на спрощеній системі оподаткування

В статистиці, зазвичай, дослідження будь-якого показника ми звикли бачити в три етапи. Два з них ми вже пройшли – аналіз динаміки та структури ВВП. Наступним кроком буде прогнозування. Очевидно, що в майбутньому очікується зростання ВВП України, адже протягом 8-и років тенденція не змінювалась.

Проте, Нацбанк в кінці січня цього року погіршив оцінку зростання ВВП України в минулому році з 3,4% до 3,3%, оцінюючи його в четвертому кварталі в 3,3%. Згідно з його очікуваннями, в 2019 році економіка країни збільшиться на 2,5%, а в 2020-м - на 2,9%. Провівши відповідні статистичні розрахунки, було визначено, що ВВП України у 2021 році перевищить 4 трлн грн.

Список використаних джерел

1. Підгорний А. З. Міжнародна статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. Г. Милашко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2018. – 160 с.
2. Васнев С.А. Статистика: Навчальний посібник. / А.С. Васнев – К.: ВД «МГУП», 2001. – С. 102. – ISBN 5-8122-0492-6
3. Милашко О. Г. Сектор державного управління в системі національних рахунків/ О. Г. Милашко / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку національної економіки на сучасному етапі». – Одеса: ОНЕУ, 2016. – С. 13-15.
4. Галяутдінов Р.Р. Система національних рахунків : ВВП, ВНП та інші показники – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galyautdinov.ru/post/sns-vvp-vnp>
5. Методологічні пояснення ВВП: Держстат України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/metod_nr.htm
6. Валовий внутрішній продукт: зміст, поняття та динаміка галузевої структури. - Економічна бібліотека - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-lib.com/valovoy-vnutrenniy-produkt-soderzhanie-ponyatiya-i-dinamika-otraslevoy-struktury#ixzz5pV34AzSL>
7. Підгорний А. З. Методологія національного рахівництва: навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. Г. Милашко – 2-е вид., перероб. та доп. – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 140 с.
8. Номінальний та реальний ВВП - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecsocman.hse.ru/data/096/650/1219/071_10.6.pdf

9. Милашко О. Г. Структуризація процесу оцінювання національних заощаджень України / О. Г. Милашко, А. В. Піскун //Економіка. Фінанси. Право. – 2018. – № 3/3. – С. 17-20.

10. Мармоза А.Т. Теорія статистики / Мармоза А.Т. – К.: Ельга, НікаЦентр, 2003. – 393 с.

11. Звіт з якості національних рахунків України [Електронний ресурс] : Стандартний звіт щодо якості національних рахунків – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Статистика. Курс лекцій для студентів II-III курсів усіх форм навчання всіх спеціальностей (Відп. за випуск К.Д. Семенова. – Одеса: ОДЕУ, ротапринт, 2011 р. - 140 с.

13. Статистичний збірник «Національні рахунки» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_nr.htm

14. Mylashko O.G. Analysis of income of non-financial corporations / O.G. Mylashko // Перспективи розвитку національної економіки: Міжнародна науково-практична конференція (12-13 лютого 2016 р.). - Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2016. – Ч. 1. – С. 35-37

15. Валовий внутрішній продукт у 2010-2018 рр. – Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2018 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/gdp2010-2018.pdf>

16. Небава М.І. Теорія макроекономіки - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://web.posibnyku.vntu.edu.ua/fmib/14nebava_teoriya_makroekonomiki/25.htm

17. Звіт з якості національних рахунків країн Євросоюзу [Електронний ресурс] : Стандартний звіт щодо якості національних рахунків – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat>

18. Самотоєнкова О. В. Економічна статистика: навчальний посібник/ О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 182 с.

19. РБК – Україна. Ріст ВВП в Україні. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/rost-vvp-ukrainy-uskorilsya-maksimuma-sem-1553183571.html>

20. Міністерство фінансів. – Валовий внутрішній продукт - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/>

21. Соціально-економічний розвиток країни за січень-квітень 2018 року – Державна служба статистики України - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/infografika/2018/soes/ukr/sed/ser_04_2018.pdf

22. The Heterogeneous Dynamics of Economic Complexity - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4325004/>

23. Милашко О.Г. Оцінювання внеску державних та приватних нефінансових корпорацій у доходи сектора / О. Г. Милашко / Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали шостої міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 вересня 2017 р. – Одеса, Атлант, 2017. – С. 286-288

24. Structural Change and Economic Dynamics - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.journals.elsevier.com/structural-change-and-economic-dynamics>

25. Галузева структура ВВП - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://zn.ua/ECONOMICS/otraslevaya-struktura-vvp-ukrainy-neblagopriyatno-izmenyaetsya-ekspert-318757_.html

26. Система національних рахунків - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sravni.ru/enciklopediya/info/sistema-nacionalnykh-schetov/>

27. Національний банк України. Офіційний сайт - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080

28. Милашко О. Г. Зарубіжний досвід перерозподілу доходів нефінансових корпорацій / О. Г. Милашко / Економіка підприємства: сучасні

проблеми теорії та практики: Матеріали п'ятої міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 вересня 2016 р. – Одеса, Атлант, 2016. – С. 388-389

29. Підгорний Анатолій Захарович, Милашко Ольга Генріхівна. Система національних рахунків: навчальний посібник, - Одеса, ОДЕУ, 2009 р. – 121 с.

30. Мотишена, В. В. Статистичне дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту [Текст] / В. В. Мотишена, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 79 – 85

31. Мотишена, В. В. Аналіз сучасного стану мотелів в Україні [Текст] / В. В. Мотишена, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 185 – 193

32. Мотишена, В. В. Дослідження харчової промисловості України [Текст] / В. В. Мотишена, К. І. Тарасова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 113 – 120.